

Uchwała z dnia 12 maja 2005 r., III CZP 27/05

Sędzia SN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

Sędzia SN Antoni Górski

Sędzia SN Barbara Myszka (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie ze skargi Prokuratora Okręgowego w Ł. przy uczestnictwie dłużnika Stefana M. na czynność komornika przy Sądzie Rejonowym w S., po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 12 maja 2005 r., przy udziale prokuratora Prokuratury Okręgowej w Łodzi Bożeny Mokrus-Grylik, zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z dnia 28 stycznia 2005 r.:

"A. Czy komornik sądowy prowadzący postępowanie zabezpieczające na wniosek Prokuratora Okręgowego – który wydał postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym na poczet grożącej podejrzanemu grzywny oraz obowiązku naprawienia szkody – i dokonał zajęcia ruchomości ustalając postanowieniem koszty postępowania zabezpieczającego, winien za podstawę ustalenia 5% wartości zabezpieczanego roszczenia (art. 45 ust 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji – Dz.U. Nr 133 poz. 882 ze zm. – w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją ustawy z dnia 24 września 2004 r.) przyjąć wartość faktycznie – efektywnie, zajętego mienia, czy też wartość wskazaną przez Prokuratora w postanowieniu o zabezpieczeniu?"

B. Czy postanowienia art. 49 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji Dz.U. Nr 133 poz. 882 ze zm. (ale przed nowelizacją ustawy z dnia 24 września 2004 r.) mają zastosowanie także do postępowania zabezpieczającego, czy też wyłącznie odnoszą się do postępowania egzekucyjnego?"

podjął uchwałę:

Podstawę obliczenia opłaty stosunkowej przewidzianej w art. 45 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji w

brzmieniu obowiązującym przed dniem 13 listopada 2004 r. (Dz.U. Nr 133, poz. 882 ze zm.) stanowi wartość przedmiotu faktycznego zabezpieczenia. Do opłaty tej stosuje się art. 49 powołanej ustawy.

Uzasadnienie

Prokurator Prokuratury Okręgowej w Łodzi – przedstawiając postanowienie z dnia 25 lutego 2003 r. o zabezpieczeniu na mieniu podejrzanego Stefana M. grożącej mu kary grzywny w wysokości 30 000 zł oraz roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej w mieniu w wysokości 39 322 029,24 zł – złożył do komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w S. wniosek o dokonanie zabezpieczenia.

Komornik wszczął postępowanie, w ramach którego dokonał zajęcia ruchomości dłużnika, jego wynagrodzenia za pracę oraz wierzytelności z rachunków bankowych, po czym postanowieniem z dnia 12 marca 2004 r. ustalił koszty postępowania zabezpieczającego na kwotę 1 967 601, 46 zł i obciążył nimi wierzyciela. Wskazał, że koszty te obejmują opłatę stosunkową przewidzianą w art. 45 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 133, poz. 882 ze zm. – dalej: „u.k.s.egz.”), wynoszącą 5 % wartości roszczenia, i równocześnie wezwał wierzyciela do uiszczenia kwoty 1 967 601,46 zł w terminie siedmiu dni od doręczenia postanowienia pod rygorem ściągnięcia jej w drodze egzekucji. Prokurator zaskarżył to postanowienie skargą na czynności komornika, w której zarzucił naruszenie art. 45 ust. 3 i art. 49 u.k.s.egz. przez przyjęcie za podstawę obliczenia opłaty wartości całego poszukiwanego zabezpieczenia, a nie – jak należało – wartości roszczenia po dokonaniu zabezpieczenia, a ponadto przez nieuwzględnienie, że cała opłata stosunkowa nie może być wyższa niż trzydziestokrotna wysokość prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej.

Sąd Rejonowy w Skierniewicach, po rozpoznaniu złożonej skargi, postanowieniem z dnia 21 października 2004 r. zmienił zaskarżone postanowienie i ustalił koszty postępowania zabezpieczającego na kwotę 48 106,80 zł. Stwierdził, że wartość roszczenia faktycznie zabezpieczonego przez komornika jest wprawdzie niższa niż wysokość objętych zabezpieczeniem kary grzywny i roszczenia o naprawienie szkody, uznał jednak, że komornik prawidłowo przyjął za podstawę obliczenia opłaty stosunkowej kwotę 39 352 129,24 zł. W razie dokonania

zabezpieczenia opłatę przewidzianą w art. 45 ust. 3 u.k.s.egz. oblicza się bowiem od wartości roszczenia, którego ochrony domagał się wierzyciel. Skoro w niniejszej sprawie wierzyciel domagał się dokonania zabezpieczenia grożącej dłużnikowi kary grzywny oraz roszczenia o naprawienie szkody w łącznej wysokości 39 352 029,24 zł, to opłatę stosunkową – stwierdził Sąd Rejonowy – należało obliczyć od tej kwoty. Tak obliczona opłata podlega jednak ograniczeniom wskazanym w art. 49 u.k.s.egz., co oznacza, że nie może być niższa niż 1/10 i wyższa niż trzydziestokrotna wysokość prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej. Ponieważ prognozowane przeciętne wynagrodzenie w dacie wydania zaskarżonego postanowienia wynosiło 1603, 56 zł, Sąd Rejonowy przyjął, że opłata stosunkowa w niniejszej sprawie nie może przewyższać kwoty 48 106,80 zł.

Przy rozpoznawaniu zażalenia wierzyciela Sąd Okręgowy w Łodzi powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w przedstawionym zagadnieniu prawnym, przytoczonym na wstępie uchwały. (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje: (...)

Analizę stanu prawnego właściwego w sprawie, w której wyłoniło się zagadnienie prawne, trzeba rozpocząć od wykładni tekstu art. 45 ust. 3 u.k.s.egz. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 13 listopada 2004 r. przy zastosowaniu dyrektyw językowych. W przepisie tym jest mowa o pobraniu opłaty stosunkowej „za dokonanie zabezpieczenia”, co skłoniło Sąd Okręgowy do wyrażenia poglądu, że sformułowanie to oznacza w istocie podjęcie czynności zmierzających do wykonania zabezpieczenia bez względu na ich skuteczność, oraz że ustawodawca nie chodziło o uzależnienie wysokości opłaty od skuteczności tych czynności. Trafność tych wniosków łatwo zakwestionować, ponieważ ustawodawca – określając w art. 2 ust. 3 ustawy zadania, które powierzył komornikom – posługiwał się pojęciem „wykonywanie” (np. wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach o roszczenia pieniężne i niepieniężne oraz o zabezpieczenie roszczeń, wykonywanie innych tytułów wykonawczych wydanych na podstawie odrębnych przepisów). Posłużenie się w ustępie 3 art. 45 zwrotem „dokonanie zabezpieczenia” przemawia zatem na rzecz tezy, że chodzi o czynność, która została już wykonana, gdyż wyraz „dokonanie” jest rzeczownikiem od czasownika „dokonać”, który oznacza: „zrobić coś, doprowadzić do skutku, urzeczywistnić, spełnić”, a także przestarzałe „doprowadzić coś do końca, dokończyć” (zob. Słownik języka polskiego pod

redakcją M. Szymczaka, PWN Warszawa 1978, t. I, s. 417). Skłania to do przyjęcia że opłata stosunkowa przewidziana w art. 45 ust. 3 stanowi rodzaj zapłaty za wykonanie zarządzenia tymczasowego, nie należy się bowiem komornikowi od wniosku o wykonanie zabezpieczenia, lecz dopiero w końcowej fazie tego postępowania, czyli po „dokonaniu zabezpieczenia”.

Za trafnością takiego wniosku przemawiają też dyrektywy systemowe i funkcjonalne. Trzeba mieć na względzie, że ustawą z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 130, poz. 1452 – dalej: „ustawa z 2001 r.”), która wprowadziła regulację dotyczącą opłat za dokonanie zabezpieczenia roszczenia, zniesiony został dotychczasowy obowiązek wnoszenia przez wierzyciela ułamkowej części opłaty stosunkowej od wniosku o wszczęcie egzekucji; opłatę stosunkową komornik pobierał odtąd w całości od dłużnika, a jej wysokość uzależniona została od skuteczności podejmowanych przez komornika działań. W braku odmiennych unormowań, te same zasady trzeba odnieść do wykonywania przez komornika zarządzeń tymczasowych, co znajduje oparcie w treści art. 743 k.p.c., zarówno w jego brzmieniu obowiązującym przed dniem 5 lutego 2005 r. (zob. art. 1 pkt 104 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 172, poz. 1804), jak i po tym dniu. Wyrażał on i nadal wyraża zasadę, że do wykonania zarządzeń tymczasowych stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym. Skoro zaś celem nowelizacji dokonanej ustawą z 2001 r., o czym już wspomniano, było stworzenie bodźców ekonomicznych zmierzających do większego zainteresowania komorników skutecznością i efektywnością podejmowanych czynności, to trudno podzielić pogląd zaprezentowany w uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia prawnego, że ustawodawcy nie mogło chodzić o uzależnienie możliwości pobrania opłaty od skuteczności zabezpieczenia. Wręcz przeciwnie, zgodny z celem unormowań wprowadzonych ustawą z 2001 r. jest właśnie pogląd przyjmujący, że ustawodawca powiązał możliwość pobrania przez komornika opłaty stosunkowej z dokonaniem zabezpieczenia, i to opłaty obliczonej proporcjonalnie do wartości zabezpieczonego roszczenia. Dodać trzeba jeszcze jeden argument, który nasuwa się w związku ze zdaniem drugim analizowanego ust. 3 art. 45, stanowiącym, że jeżeli ten sam komornik na wniosek wierzyciela podejmie egzekucję do przedmiotu zabezpieczenia, opłatę, o której mowa w ust. 2, pomniejsza się o kwotę uiszczoną

za dokonanie zabezpieczenia. Z punktu widzenia przytoczonej regulacji istotny jest przedmiot zabezpieczenia, wobec czego o wysokości opłaty stosunkowej pobieranej przez komornika w postępowaniu o wykonanie zarządzenia tymczasowego decydować powinna właśnie wartość faktycznego przedmiotu zabezpieczenia.

Przytoczone argumenty prowadzą do wniosku, że podstawę obliczenia opłaty stosunkowej przewidzianej w analizowanym art. 45 ust. 3 stanowić powinna wartość przedmiotu faktycznego zabezpieczenia.

Kolejna wątpliwość Sądu Okręgowego dotyczy kwestii dopuszczalności stosowania przepisu art. 49 u.k.s.egz. do opłaty stosunkowej należnej komornikowi za dokonanie zabezpieczenia zgodnie z art. 45 ust. 3 u.k.s.egz. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 13 listopada 2004 r. Trzeba podkreślić, że także art. 49 był nowelizowany; po raz pierwszy ustawą z 2001 r., a po raz drugi ustawą z dnia 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 236, poz. 2356 – dalej: "ustawa z 2004 r."). W sprawie, w której wyłoniło się rozważane zagadnienie prawne, istotne jest jego brzmienie sprzed dnia 13 listopada 2004 r. Stanowił on wówczas, że cała opłata stosunkowa wynosi 15 % wartości egzekwowanego świadczenia oraz nie może być niższa niż 1/10 i wyższa niż trzydziestokrotna wysokość prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej. Przytoczony przepis dotyczył wprawdzie wprost opłaty należnej komornikowi za dokonaną egzekucję świadczeń pieniężnych, jednak trudno doszukać się rzeczowych argumentów, które mogłyby przemawiać na rzecz tezy, że wprowadzone przez ustawodawcę progi opłaty stosunkowej nie dotyczą opłaty pobieranej za dokonanie zabezpieczenia. Była już mowa o tym, że do wykonania zarządzeń tymczasowych stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym, co powinno przemawiać za odniesieniem do wykonywania tych zarządzeń także wspomnianych progów opłaty stosunkowej. Odmienny pogląd odrzucić trzeba jednak głównie z tego względu, że mógłby on udaremnić stosowanie przepisu art. 45 ust. 3 zdanie drugie u.k.s.egz. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 13 listopada 2004 r., przy takim bowiem założeniu możliwość pomniejszenia opłaty za dokonaną egzekucję o kwotę uiszczoną za dokonanie zabezpieczenia byłaby w niektórych sprawach wyłączona. Takiej

wykładni sprzeciwiać się musi natomiast względem na działanie racjonalnego ustawodawcy, który nie stanowi norm wzajemnie sprzecznych.

Za stosowaniem progów określonych w art. 49 u.k.s.egz. do opłaty stosunkowej za dokonanie zabezpieczenia przemawia także to, że wykonanie zarządzenia tymczasowego ogranicza się tylko do pewnych fragmentów postępowania egzekucyjnego i jest połączone z mniejszym nakładem pracy, wobec czego trudno zaaprobować wykładnię, według której górna granica opłaty za dokonanie egzekucji byłaby ograniczona, a za dokonanie zabezpieczenia – pozbawiona ograniczenia. Należy dodać, że ustawodawca, nowelizując ustawę o komornikach sądowych i egzekucji, ustawą z 2004 r. wprowadził w art. 45 dolną i górną granicę opłaty pobieranej przez komornika za dokonanie zabezpieczenia.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.